

www.printo.it/pediatric-rheumatology/RS/intro

Reumatska groznica i post-streptokokni reaktivni artritis

Verzija 2016

1. ŠTA JE REUMATSKA GROZNICA?

1.1 Kakva je to bolest?

Reumatska groznica (RG) je bolest koja nastaje nakon infekcije ždrele bakterijom koja se zove streptokok. Postoji nekoliko grupa streptokoka, ali samo grupa A izaziva RG. Mada je streptokokna infekcija čest uzrok faringitisa (upale grla) kod dece školskog uzrasta, RG se neće razviti kod sve dece imaju faringitis. Bolest može da izazove upalu i oštećenje srca. Prvi simptomi su kratkotrajni bolovi i otok zglobova, a kasnije nastaje karditis (upala srčanog mišića), ili oboljenje centralnog nervnog sistema koje zove horea, a manifestuje se kao nevoljni pokreti. Mogu se javiti kožne promene po tipu ospe ili potkožnih čvorića.

1.2 Koliko je bolest česta?

Pre nego što su antibiotici postali dostupni, broj slučajeva RG je bio veliki u zemljama sa toplom klimom. Nakon što su antibiotici počeli da se koriste za lečenje faringitisa, učestalost pojave ove bolesti je opala, ali još uvek su najugroženija grupa deca od 5-15 godina širom sveta. Kod malog broja obolelih dolazi do oštećenja srca. Zbog zglobnih manifestacija RG može da liči na mnoge druge reumatske bolesti. Ova bolest je neravnomerno rasprostranjena širom sveta. Učestalost RG varira od zemlje do zemlje. Postoje područja gde nema registrovanih slučajeva bolesti, ali i zemalja sa srednjim i visokim procentom (više do 40 obolelih na 100,000 stanovnika godišnje). Procenjuje se da ima preko 15 miliona osoba u svetu sa reumatskim

oboljenjem srca, 282.000 novoobolelih i 23.000 smrtnih ishoda godišnje.

1.3 Koji su uzroci bolesti?

Bolest je rezultat abnormalnog imunskog odgovora na infekciju ždrela piogenim streptokokom, ili beta hemolitičkim streptokokom grupe A. Upala ždrela prethodi bolesti, zatim sledi asimptomatski period koji je varijabilne dužine.

Za lečenje upale ždrela neophodni su antibiotici koji mogu da zaustave stimulaciju imunog sistema i spreče nove infekcije, pošto nova infekcija može izazvati novi atak bolesti. Rizik od ponovljenog ataka bolesti veći je u prve 3 godine od početka bolesti.

1.4 Da li je bolest nasledna?

Reumatska groznica nije nasledna bolest, jer se ne prenosi direktno sa roditelja na decu. Međutim, u nekim porodicama više članova porodice ima RG. Mogući razlozi su genetska sklonost udružena sa mogućnošću prenošenja streptokokne infekcije sa osobe na osobu unutar porodice. Infekcija ovom bakterijom se prenosi respiratornim putem i pljuvačkom.

1.5 zašto se moje dete razbolelo? d ali bolest može da se spreči?

Spoljna sredina i infekcija streptokokom su važni faktori za nastanak bolesti, ali u praksi je teško predvideti ko će se razboleti. Upalu zglobova i srca uzrokuje abnormalni imuni odgovor protiv streptokoknih proteina. Šansa da se neko razboli od RG je veća ukoliko se osoba, koja je predisponirana za razvoj bolesti, inficira određenim serotipom streptokoka. Boravak u kolektivu, gde ima previše ljudi na malom prostoru je važan predisponirajući faktor spoljne sredine, pošto takvo okruženje podstiče prenos uzročnika infekcije. Prevencija RG se bazira na brzom dijagnozi i antibiotskoj terapiji streptokokne upale ždrela kod zdrave dece (preporučeni antibiotik je penicilin).

1.6 Da li je bolest zarazna?

RG po svojoj prirodi nije zarazna bolest, ali streptokokni faringitis jeste.

Bakterija - streptokok se širi od osobe do osobe i stoga za dalji prenos infekcije pogoduju sredine gde boravi više ljudi na malom prostoru: u kući, u školi, u gimnastičkim salama, kasarnama, internatima. Brižljivo pranje ruku i izbegavanje kontakta sa osobama koje imaju streptokoknu infekciju je važno da se zaustavi širenje bolesti.

1.7 Koji su glavni simptomi?

RG se obično manifestuje kombinacijom simptoma koji su jedinstveni za svakog bolenika pojedinačno. Ona se razvija nakon streptokoknog faringitisa (grla) ili tonzilitisa (upala krajnika) koji nisu adekvatno lečeni antibioticima.

Faringitis ili tonzilitis se prepoznaju po povišenoj temperaturi, upali grla, glavobolji, crvenom ždreću i krajnicima koji su prekriveni gnojnim sekretom i uvećanim i bolnim limfnim žlezdama na vratu. Međutim simptomi mogu biti vrlo blagi ili potpuno odsutni kod dece školskog uzrasta i adolescenata. Nakon što se akutna infekcija smiri, sledi period bez ikakvih simptoma u trajanju od 2-3 nedelje. Tada se može javiti povišena temperatura i znaci bolesti opisani dalje u tekstu.

Artritis

Artritis zahvata uglavnom nekoliko velikih zglobova u isto vreme, ili se premešta sa jednog zgloba na drugi, zahvatajući jedan ili dva zgloba u isto vreme (kolena, laktovi, skočni zglobovi, ramena). Ovaj oblik artritisa se naziva "migratorni i prolazni". Zglobovi šaka i vratni deo kičmenog stuba su ređe zahvaćeni. Bol u zglobovima može biti veoma jak, bez obzira što otok ne mora da bude vidljiv. Karakteristično je da bol obično prolazi vrlo brzo nakon primene antireumatskih lekova. Aspirin je najčešće korišćen antiinflamatorni lek.

Karditis

Karditis (upala srčanog mišića) je najozbiljnija manifestacija. Ubrzani srčani rad tokom odmora i spavanja može da pobudi sumnju na RG. Abnormlani nalaz na srcu sa srčanim šumom koji ranije nije bio prisutan, glavni je znak upale srčanog mišića. Stepem upale varira od diskretnog, do jasnog šuma koji ukazuje na upalu srčanih zalistaka, poznato kao "endokarditis". Ako je upala prisutna u srčanoj ovojnici (perikarditis) izvesna količina tečnosti može da se nakuplja oko srca, ali obično ne daje simptome i resorbuje se spontano. U najtežim

slučajevima miokarditisa zbog upale, snaga srčanog mišića, kao pumpe, je oslabljena. To se prepoznaje po kašlju, bolu u grudima ubrzanom pulsu i disanju. Bolesnik treba da se javi kardiologu i neophodno je uraditi laboratorijske testove. Valvularno oštećenje srca može biti rezultat prvog ataka RG, ali je obično posledica ponovljenih epizoda i može postati problem kasnije u odraslom dobu, zato je prevencija od izuzetnog značaja.

Horea

Izraz „horea“ je reč grčkog porekla i znači „igra“. Ovaj znak RG je posledica upale određenih delova mozga koji upravljaju koordinacijom pokreta. Viđa se kod 10-30% bolesnika. Za razliku od artritisa i karditisa, horea se javlja kasnije u toku bolesti, 1-6 meseci nakon streptokokne upale ždrela. Rani znaci bolesti su nečitak rukopis kod dece školskog uzrasta, nespretnost pri oblačenju i održavanju higijene, ili problemi sa hodanjem i uzimanjem hrane zbog nespretnih, nevoljnih pokreta. Pokreti se u kratkom vremenskom periodu mogu potisnuti, mogu nestati u toku spavanja, ali ih stres i umor može pogoršati. Kod studenata bolest se odražava na uspeh usled loše koncentracije, anksioznosti, nestabilnosti u ponašanju što manifestuje bezrazložnim plačem. Ukoliko se takvo ponašanje pogrešno protumači, bolest može lako da se previdi. Ova manifestacija je po svom karakteru samoograničavajuća, ali je neophodno da se blagovremeno otkrije, da bi se detetu pružila psihološka podrška i pomoć.

Kožne promene

Najređe manifestacije RG su promene na koži koje se nazivaju „marginalni eritem“. To je ospa u obliku crvenih prstenova sa bledim centrom, nepravilnih, zmijolikih ivica koje imaju tendenciju da se šire od centra ka obodu. Na spoljnim stranama zglobova mogu da se jave potkožni čvorići, koji su bezbolni, pokretni, a koža iznad njih je normalno prebojena. Ovi znaci se javljaju kod manje od 5% obolelih i mogu lako da se prevede, jer su diskretni i kratko traju. Ovi znaci nisu izolovani, obično se javljaju zajedno sa miokarditisom. Drugi znaci bolesti koje roditelji mogu da primete su povišena temperatura, malaksalost, gubitak apetita, bledilo, bol u trbuhu i krvarenje iz nosa, koji se mogu javiti u ranoj fazi bolesti.

1.8 Da li je bolest ista kod svakog deteta?

Najčešći znak RG je pojava šuma na srcu kod starije dece i adolescenata, koji ranije nije bio prisutan, uz artritis i povišenu temperaturu. Kod mlađe dece može da se javi karditis, a da artritis bude sasvim blag.

Horea se često javlja samostalno. Ove bolesnike lekar treba pažljivo da prati, jer upala srčanog mišića može da bude prikrivena i da protiče neupadljivo.

1.9 Da li se bolest kod dece različita od bolesti kod odraslih?

RG je bolest školskog uzrasta i mlađih ljudi do 25.godine. U kasnijem dobu bolest se javlja kao recidiv. Retka je pre 3. godine i više od 80% bolesnika je u uzrastu između 5-19 godina. Međutim, može se javiti kasnije u životu, ako nisu poštovani principi prevencije antibiotskom terapijom.